

Laude la adresa cărții

SOCIALISMUL, ACEASTĂ AMĂGIRE!

„Ce idee captivantă abordează cartea *Socialismul, această amăgire!* Un ghid turistic al lumii scris într-o limbă engleză pe înțelesul tuturor, de către doi economiști desăvârșiți. O incursiune în punctele fierbinți ale lumii cu cele mai stricte reglementări, în care nu se poate produce și distribui eficient nici măcar un produs atât de simplu și de îndrăgit, precum berea. O lecție practică, aproape ca o fabulă, care arată eșecurile socialismului unei lumi întregi. Și care este presărată cu un umor care te face să mori de râs. Știam că tipii aceștia sunt grozavi, dar nu le cunoșteam această latură. Cumpără această carte. Fă-o cadou copiilor, nepoților tăi și oricui promovează nonsensul – acum la modă în unele cercuri de americani – că puterea guvernamentală generează cumva mai multă fericire decât libertatea personală.”

– **Judecător Andrew P. Napolitano**,
analist juridic senior la Fox News

„Orice țară care adoptă socialismul devine mai nefericită; orice țară care îl abandonează prosperă. Până acum, aceasta este lecția pe care ne-o dă istoria. Cartea veselă a lui Robert Lawson și Ben Powell face să se înțeleagă acest mesaj într-un mod inedit și accesibil. De la pauperizarea Venezuelei și până la eliberarea Georgiei, autorii examinează fiecare experiment socialist, ex-socialist, semi-socialist și presupus socialist, bere după bere.”

– **Matt Ridley**, autorul cărții
The Evolution of Everything (Evoluția tuturor lucrurilor)

„Profesorii Robert Lawson și Ben Powell fac o muncă asiduă din a demonstra că socialismul este doar o amăgire, un titlu potrivit pentru noua lor carte. Ei arată de ce nu se îmbulzesc americanii de stânga în țări precum Venezuela, Cuba și alte țări socialiste îndrăgite. Chiar mai mult, după câteva halbe, Lawson și Powell demonstrează că nici Suedia nu este pe atât de socialistă pe cât o descriu oamenii noștri de stânga.”

– **Walter E. Williams**, profesor de economie,
Universitatea George Mason

„În teorie, socialismul este o amăgire și economiștii știu de ce. Avem aici doi economiști care s-au aventurat departe de turnul lor de fildeș, ca să verifice dacă această teorie are acoperire în practică. Aceasta este povestea tragică a unei suferințe în masă în numele unei idei demente, spusă cu compasiune, profunzime și mult umor negru. Citește-o și plângi; citește-o și râzi; citește-o și învață.”

– **Steven Landsburg**, profesor de economie,
Universitatea din Rochester, autorul cărții
Armchair Economist (Economistul de fotoliu)

„Ce este «socialismul»? Oare țările care fac exces de el se trezesc cu mahmureli severe? Sigur că da. Robert Lawson și Benjamin Powell îți dau leacul pentru mahmureală. Ei îți oferă o doză de cunoștințe de economie politică amestecate cu o înțelegere a beneficiilor libertății economice, adaugă o picătură zdravănă de umor, și îi pun capac cu o bere rece. Dă pe gât o dușcă din Matinalul Leac Bob & Ben, și te vei simți de

(parcă ai trăi într-un loc în care vei putea să faci) un milion de dolari!”

– **P.J. O'Rourke**, autorul bestsellerului nr. 1
New York Times, *Parliament of Whores*
(*Parlamentul târfelor*) și al cărții
Holidays in Hell (*Vacanțe în iad*)

Published by arrangement with Regnery Publishing.

Socialism sucks

Copyright © 2019 by Robert Lawson and Benjamin Powell

© 2022 Editura ACT și Politon pentru prezenta ediție românească

Editura ACT și Politon

Str. Înclinată, nr. 129, Sector 5, București, România, C.P. 050202.

tel: 0723 150 590, e-mail: office@actsipoliton.ro

www.actsipoliton.ro

Traducător: **Beatrice Popescu**

Redactor: **Anca Dobre**

Tehnoredactor: **Teodora Vlădescu**

Coperta: **Alexandra Ilie**

Copyright Manager: **Andrei Popa**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAWSON, ROBERT

Socialismul, această amăgire / Robert Lawson & Benjamin Powell;

trad.: Beatrice Popescu. - București: ACT și Politon, 2022

ISBN 978-630-303-019-7

I. Powell, Benjamin

II. Popescu, Beatrice (trad.)

32

AVERTISMENT: Distribuirea, copierea sau piratarea în orice fel a acestei cărți nu este pedepsită numai prin lege, dar contravine și tuturor normelor și principiilor etice și sănătoase pe care un astfel de titlu le promovează. Ce fel de efect va avea energia pe care vreți să o transmiteți mai departe, dacă aceasta vine prin furt, ilegalitate și lipsă de respect față de autor și față de toți cei care au contribuit la crearea acestei cărți, astfel ca ea să ajungă la dumneavoastră? Împărtășiți cu ceilalți informațiile importante, valorile și lecțiile pe care le-ați aflat din acest material, într-un mod corect și responsabil.

ROBERT LAWSON ȘI BENJAMIN POWELL

SOCIALISMUL, ACEASTĂ AMĂGIRE!

DOI ECONOMIȘTI LA UN PAHAR PRIN LUMEA NELIBERĂ

Traducere din limba engleză

de **Beatrice Popescu**

ap!
act și politon

2022

Pentru Tracy, Lisa, Keri și Raymond

*Cu recunoștință pentru răbdarea
pe care ați avut-o față de călătoriile noastre*

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	11
INTRODUCERE	
NU ESTE SOCIALISM: SUECIA	17
CAPITOLUL UNU	
SOCIALISMUL CARE ÎNFOMETEAZĂ: VENEZUELA	31
CAPITOLUL DOI	
SOCIALISM DE SUBZISTENȚĂ: CUBA	53
CAPITOLUL TREI	
SOCIALISM ÎNTUNECAT: COREEA DE NORD	87
CAPITOLUL PATRU	
SOCIALISM FALS: CHINA	101
CAPITOLUL CINCI	
SOCIALISM MAHMUR: RUSIA ȘI UCRAINA	117
CAPITOLUL ȘASE	
CAPITALISM NOU: GEORGIA	141
CAPITOLUL ȘAPTE	
CONCLUZIE: ÎNAPOI ÎN SUA	159
POSTFAȚĂ	
LA UN PAHAR CU MATT KIBBE, DUPĂ CINĂ	187

ANEXĂ

LECTURI SUPLIMENTARE

197

MULȚUMIRI

201

NOTE

205

CUVÂNT-ÎNAINTE

În 2013, Venezuela era capul de afiș al socialismului. Era standardul după care celebritățile și politicienii măsurau economia Statelor Unite, pe care o considerau deficientă.

În *Salon*, Davis Sirota ne spunea că, da, acesta era socialismul, și că, da, ar trebui să stârnească invidia americanilor. Președintele venezuelean Hugo Chávez, spunea Sirota, prin „susținerea viguroasă a socialismului”, a obținut „un record economic la realizarea căruia ... președinții americani puteau doar să viseze”.

Opinia publică la modă nu mai știa cum să laude Venezuela și pe președintele ei. Sean Penn, Danny Glover, Oliver Stone și Michael Moore erau vârful aisbergului.

Apoi, în 2017, Venezuela – exact țara asta pe care toți acești comentatori o dăduseră exemplul tuturor și pe care Sirota o lăudase pentru „susținerea viguroasă a socialismului” – a devenit brusc o țară *de un socialism neautentic*, chiar dacă, de fapt, nu se schimbase nimic.

Ei bine, cred totuși că s-a schimbat cel puțin un lucru: până în 2016, aproximativ trei venezueleni din patru nu aveau acces la o dietă pe care cercetătorii o consideră optimă (și acesta este un mod generos de a o spune) și aproximativ 16% din populație ajunsese să mănânce din gunoaie.

O, nu vrem Venezuela, spun astăzi „socialist-democrații” noștri. De fapt, vrem Suedia!

Acest gen de afirmație ar fi putut fi mai credibilă, dacă mulți dintre cei care o proclamă nu ar fi ridicat în slăvi Venezuela până în momentul în care foamea și haosul s-au instalat peste tot.

Sunt multe de spus în legătură cu Suedia: (1) Politica ei „socialistă” a fost posibilă datorită bogăției create de o economie, în esență, capitalistă (adu-ți aminte că, nu mai devreme de anii 1950, guvernul cheltuia mai puțin procentual din PIB în Suedia decât în Statele Unite); (2) Suedezii câștigă cu 50% mai mult în Statele Unite, în economia noastră presupus malefică; și (3) De când în Suedia au explodat cheltuielile cu asistența socială, au fost create zero locuri de muncă în sectorul privat.

Nu, mulțumesc.

În ultimii ani, simpatia pentru socialism a crescut în ritm alert în Statele Unite. Fără îndoială că unul dintre motive a fost criza financiară din 2008. Criticii erau convinși că acest episod a scos la iveală o boală gravă aflată în însăși inima capitalismului american. Totuși, această criză nu ar fi avut loc în absența celor două realități malefice: politica guvernamentală și intervenția Rezervei Federale, ambele reprezentând opusul capitalismului.

Și există încă un motiv, unul fundamental. Este o argumentație ușor de urmărit: (1) oamenii de acolo au mulți bani; (2) și tu ai vrea niște bani; (3) suntem bucuroși să facilităm transferul.

Între timp, „bogații” sunt caricaturizați și disprețuiți în mod obișnuit. Și, chiar dacă este adevărat că unii oameni s-au îmbogățit în moduri dubioase, făcute posibile chiar de guvern, criticii socialiști nu fac deosebiri atât de fine ca aceasta. Bogăția în sine, indiferent cum a fost dobândită, este de condamnat.

Nu-și folosesc nicio clipă gândirea pentru a se întreba ce ar putea face de fapt bogații pentru economie. Ne fac să credem că se tăvălesc în stive de bani, până când bancnotele se lipesc de corpurile lor asudate.

Nu spun nimic despre investițiile în materii prime, care fac economia vizibil mai productivă și cresc veniturile reale. Nimic despre recuperarea de capital, care menține structura de producție operațională. Absolut nimic despre economii, din moment ce susținătorii cei mai înfocați ai capitalismului par să considere consumul drept principala adjuvant al sănătății economice – de parcă simplul fapt că folosim lucruri ne-ar putea îmbogăți.

Din acest punct de vedere, socialismul pare să aibă sens. Nu există consecințe neintenționate ale intervenției guvernamentale la care merită să te gândești. Avem oameni bogați acolo și lucruri pe care am vrea să le facem cu banii lor aici, deci care este problema? Dacă ne dorim un anumit rezultat, păi, noi pur și simplu îl obținem printr-o lege! Vrem salarii mai mari? Dăm o lege!

Dacă aceste lucruri ar fi adevărate, atunci sărăcia ar putea fi eradicată oricând și oriunde. Ar trebui să-i sunăm pe oamenii din Bangladesh și să le dăm de știre: s-a terminat cu sărăcia! Nu trebuie decât să promulgați niște legi!

Dacă ar fi să impunem în Bangladesh sistemul de reglementare american, precum și legile muncii și condițiile salariale americane, atunci, teoretic, toată populația ar deveni șomeră peste noapte și sărăcia s-ar accentua.

Este aproape ca și cum ar mai conta și altceva în afara de reglementare și de redistribuire pentru progresul economic.

Printre marile merite ale cărții *Socialismul, această amăgire!* se află acela că este scurtă, antrenantă și ușor de digerat – exact lucrurile de care are nevoie în acest moment tabăra anti-socialistă, pro-libertate.

Aș putea să adaug că ghizii tăi din această călătorie prin lumea neliberă, în care ești pe cale să pornești, cu greu puteau fi aleși mai bine. Bob Lawson, care a întreprins ample cercetări despre libertatea economică a diferitelor țări de pe mapamond, are o perspectivă importantă a lucrurilor care funcționează și a celor care nu funcționează. Cartea lui Ben Powell despre fabricile cu condiții de lucru mizere, publicată de Cambridge University Press, explică ce trebuie făcut (și ce trebuie evitat) pentru ca lumea aflată în curs de dezvoltare să prospere – precum și metodele variate prin care vesticii ignoranți, chiar dacă uneori bine intenționați, îngreunează acest proces.

Dă pagina, și călătoria ta va începe. Vestea bună este că, după ce termini de citit, poți să închizi cartea și să te întorci în America semi-capitalistă.

Cel puțin pentru moment, vreau să zic.

Tom Woods

TomsPodcast.com

INTRODUCERE

NU ESTE SOCIALISM: SUEZIA

SEPTEMBRIE 2009

— **D**acă am o problemă majoră în legătură cu Suedia, aceasta este prețul alcoolului, am spus în timp ce stăteam la masă față în față cu Bob, la Duvel Café în Stockholm.

Duvel Café nu este o speluncă, dar nu este nici un bar șic, de lux. În spatele fațadei negre și simple de la stradă, se află un bar cu cinci locuri care servește bere belgiană la draft, foarte tare, câteva separeuri și o bancă incomodă din lemn în dreptul geamului, care îi provoca posteriorului meu un mare disconfort. Însă, în ciuda apropierii geografice relative față de Belgia, prețul berii noastre belgiene era mult mai mare decât cel cu care eram obișnuiți în Statele Unite.

— Mama lor de taxe! a răspuns el. Suedia trebuie să plătească ca să fie un stat social.

Avea dreptate. Suedia impozitează alcoolul la cote mult mai mari decât majoritatea celorlalte țări. De fapt, Suedia impozitează totul. Mult.

Suedia este prima noastră oprire din turul țărilor socialiste, chiar dacă nu este o țară socialistă. Stai puțin. Ce? Ai auzit că Suedia este un exemplu al felului în care funcționează socialismul? Chiar dacă mulți cred că Suedia este o țară socialistă, iar unii dintre politicienii noștri încearcă să exploateze această neînțelegere pentru a-și promova propriile interese, noi vom prezenta argumente în sens contrar. Dar, mai întâi, dă-mi voie să-ți spun câte ceva despre Bob și despre mine, ca să înțelegi de unde venim.

Bob a crescut în Cincinnati, Ohio. Vine dintr-o familie de muncitori și a fost toată viața un susținător înfocat al echipelor sportive mediocre din Cincinnati. Pe vremea când își făcea doctoratul la Universitatea Florida State, la începutul anilor '90, Bob s-a implicat într-un proiect care analiza date măsurabile și care avea ca obiectiv să răspundă, o dată pentru totdeauna, la o întrebare care a fost multă vreme motiv de neînțelegere între sociologi: un guvern cu înclinații capitaliste sau unul cu înclinații socialiste creează condiții care se traduc într-o calitate mai bună a vieții pentru cetățenii săi?

Ideea pentru indexul de libertate economică al lui Bob, publicat în raportul anual al Institutului Frasier, denumit *Economic Freedom of the World (Libertatea economică a lumii)*, a venit de la Milton Friedman, economistul câștigător al premiului Nobel, și de la Michael Walker, CEO al Institutului Frasier din Vancouver. Încă de pe la mijlocul anilor 1990, Bob a lucrat împreună cu profesorul James Gwartney de la Universitatea Florida State la publicarea anuală a indexului de libertate economică a Institutului Frasier. Vom vorbi mult despre index în această carte. Bob era profesor

la Universitatea Shawnee State și la Universitatea Capital, ambele din Ohio, și la Universitatea Auburn din Alabama, atunci când a obținut postul actual din Dallas, unde este directorul Centrului O'Neil pentru Piețele Globale și Libertate din cadrul Școlii de Afaceri Cox de la Universitatea Southern Methodist.

Eu provin dintr-o familie similară de muncitori din Haverhill, Massachusetts, situat cam la cincizeci de kilometri nord de Boston, și sunt în continuare un fan împătimit al echipelor sportive profesionale net superioare din Boston. Aceste loialități diferite nu ne afectează prietenia. De fapt, Bob este un fan destul de înrăit al echipei Bengals, încât să parieze cu mine pe victoria lor câte o sticlă de tărie, deși știe că va pierde, de fiecare dată când joacă împotriva echipei Patriots. Am savurat toate acele sticle, deși suspectez că-mi face cadou băutura câștigată la rândul lui de la un alt prieten care insistă să țină cu echipa Browns.

Mi-am luat doctoratul la Universitatea George Mason și am devenit profesor la Universitatea San Jose State din California și la Universitatea Suffolk din Boston, înainte să accept, cu șase ani în urmă, postul de profesor de economie și de director la Institutul Free Market de la Universitatea Texas Tech.

M-am împrietenit cu Bob în 2004, la o întâlnire a Societății Mont Pelerin din Salt Lake City. Societatea a fost înființată de economistul Friedrich Hayek în orașul Mont Pelerin din Elveția, în anul 1947, reunind academicieni renumiți din întreaga lume care erau îngrijorați de răspândirea socialismului și a totalitarismului. De-a lungul anilor, opt membri ai Societății Mont Pelerin au câștigat premiul Nobel,

inclusiv Hayek și Friedman. Astăzi, societatea numără peste cinci sute de membri – nu doar din domeniul academic, ci și lideri din mediul de afaceri și politic, precum și alți intelectuali – și toți au în comun dorința arzătoare de a apăra libertatea.

Salt Lake City era plicticos în 2004, cu excepția unor „cluburi private”, care erau de fapt niște baruri obișnuite care vindeau abonamente pe perioade limitate de timp, ca să-și acopere prețul băuturilor. Bob și cu mine am devenit membri și prieteni de pahar la un astfel de club din apropierea hotelului nostru, și am escaladat prima oară împreună un munte care aparținea lanțului muntos din apropiere, Wasatch Range. De atunci am băut nenumărate pahare împreună, am participat la zeci de conferințe pe teme economice și am escaladat o groază de munți.

Bob și cu mine împărtășim, de asemenea, un devotament total față de libertate și față de piețele libere. Dar devotamentul nostru nu este doar ideologic, ci este susținut de teorii economice și de dovezi. Câștigătorul premiului Nobel, economistul James Buchanan, susținea că înțelegerea principiilor economice permite „omului obișnuit... să domine culmile geniului”, dar că, fără aceste principii, „nu este decât un idiot care trăncănește”¹. În multe privințe, suntem niște tipi obișnuiți, dar pregătirea noastră din domeniul economic și analiza pe care am făcut-o asupra datelor economice ne permit să vedem, să înțelegem și să explicăm lumea puțin diferit față de majoritatea oamenilor – și, sperăm noi, ne ajută să nu fim „niște idioți care trăncănesc”.

Această carte este o relatare autentică a călătoriilor noastre, așadar include și episoade de consum excesiv de

alcool, misoginism voalat și limbaj impertinent. Suntem doi bărbați americani albi, de vârstă mijlocie, care nu sunt „woke”^{*} și care habar n-au ce înseamnă „intersecționalitate”^{**}. Dacă aceste lucruri te ofensează, poți închide cartea și poți citi, în schimb, unul dintre articolele noastre plictisitoare dintr-o revistă de specialitate. Ilustrează aceleași idei, dar fără culoarea locală.

Totuși, cu această carte țintim spre un public larg care va aprecia nu doar profunzimea perspectivei noastre economice, ci și sinceritatea noastră de bun simț. Am scris-o, deoarece prea multă lume pare a fi periculos de ignorantă cu privire la socialism, la cum funcționează și la istoria lui. Am vrut, de asemenea, să ne îmbătăm în Cuba, iar această carte a fost o modalitate grozavă de a ne deconta cheltuielile.

În primăvara lui 2016, un sondaj efectuat de Harvard a scos la iveală că o treime dintre persoanele cu vârsta cuprinsă

* Ideologia *woke* este o orientare promovată, în plan politic și cultural, de către persoane sensibile la impactul social al discriminărilor pe criterii de rasă, gen și orientare sexuală. În cultura occidentală contemporană, adepții acestei ideologii sunt asociați Nii Stângi. De curând, odată cu uciderea lui George Floyd – eveniment care a reprezentat factorul catalizator al protestelor reprezentanților mișcării *Black Lives Matter* –, mulți adepți ai ideologiei *woke* au participat la aceste proteste. (n. red.)

** Intersecționalitatea se referă la experiența simultană a clasificărilor categorice și ierarhice, inclusiv, dar fără a se limita la rasă, clasă, sex, sexualitate și naționalitate. De asemenea, se referă la faptul că ceea ce este adesea perceput ca fiind o formă dispartată de opresiune, cum ar fi rasismul, clasismul, sexismul și xenofobia, sunt de fapt reciproc dependente și se intersectează în natură și împreună formează un sistem unificat de oprimare. (n. red.)

între optsprezece și douăzeci și nouă de ani susțin socialismul.² Un alt sondaj, efectuat de Victims of Communism Memorial Foundation (Fundația Memorială a Victimelor Comunismului), a raportat că milenialii susțin socialismul mai mult decât orice alte sisteme economice.³

Gruparea tinerilor social-democrați din America, care, la sfârșitul anului 2016, avea doar douăsprezece filiale în campusurile universitare, a înflorit, astfel că, în toamna lui 2017, număra aproape cincizeci de filiale.⁴ Tânăra de douăzeci de ani, Michelle Fisher, copreședinta națională a organizației, a afirmat: „Cred că oamenii care fac parte din generația mea – oameni care au crescut după Războiul Rece – nu consideră că S de la socialism este tocmai o literă stacojie, așa cum o percep persoanele mai în vârstă... Nu a fost niciodată un tabu pentru mine”⁵.

Evident că nu. Un sondaj efectuat de Victimele Comunismului a descoperit că 31% dintre mileniali îl vedeau într-o lumină favorabilă pe Che Guevara, 23% aveau o părere bună despre Vladimir Lenin și 19% erau de acord cu Mao Zedong, așa că cel puțin doi din zece mileniali consideră aparent că genocidul în interesul socialismului nu este chiar atât de rău. Și uite așa a mai căzut un tabu.

Dar nu doar tinerii ignoră sau neagă trecutul dăunător al socialismului. În 2017, ziarul *New York Times* publica un editorial săptămânal denumit „Red Century: Exploring the history and legacy of Communism, 100 years after the Russian Revolution” (Secolul roșu: explorarea istoriei și moștenirii comunismului la 100 de ani de la Revoluția Rusă).⁶ Deși editorii și subiectele se schimbau de la o săptămână la alta, se acorda prea puțină atenție genocidelor deliberate

practicate de regimurile socialiste. Și nici nu se făceau cine știe ce mențiuni cu privire la nebunia economică a guvernelor socialiste care a avut drept consecință moartea prin inaniție a milioane de oameni. Într-un an întreg de editoriale, doar unul a adus în discuție faptul că socialismul a dus la stagnare economică. În cea mai mare parte, cotidianul *Times* ne-a delectat cu editoriale care promovau ideea că socialismul este doar o formă mai avansată de liberalism, subliniind presupusele politici verzi ale „Eco-războinicilor lui Lenin” și lămurindu-ne „De ce femeile făceau sex mai bine în socialism”.

În același timp, Bernie Sanders, un social-democrat autoproclamat, ducea o campanie puternică pentru nominalizarea la alegerile prezidențiale din partea partidului democrat, obținând 43% din voturi în timpul campaniei democratice din 2016.

Cum pot atât de mulți americani să privească așa favorabil socialismul, când, în realitate, el nu a dus decât la suferință și genocid? Răspunsul este că, asemenea ziarului *New York Times*, mulți oameni consideră că socialismul nu este decât o formă de liberalism mai generos.

Sondajul efectuat de organizația Victimele Comunismului a descoperit că doar o treime dintre mileniali puteau defini corect socialismul. La prima dezbatere din cadrul Partidului Democrat, Sanders a fost întrebat cum poate să câștige un socialist alegerile generale din Statele Unite. El a dat exemplul unor „țări precum Danemarca, Suedia și Norvegia”, care reprezintă versiunea sa de socialism.⁷ Dar aceste țări nu sunt socialiste.

Suedia are programe sociale ample, un sistem de sănătate finanțat de guvern și indemnizații de șomaj generoase, iar băuturile de la Duvel Café sunt într-adevăr impozitate la cote mari. Dar programele de ajutor social și indemnizațiile guvernamentale, oricât ar fi de apreciate de acoțiții socialismului, nu sunt componentele care definesc socialismul.

Indexul de libertate economică, la crearea căruia a contribuit Bob, este probabil cel mai bun mod de a măsura dacă o țară are un sistem preponderent capitalist sau preponderent socialist. Indexul utilizează o scară de la unu la zece, scorurile mai ridicate indicând un sistem mai degrabă capitalist. Dacă o țară obține un scor ridicat pe acest index, în genere înseamnă că țara respectivă menține un grad de impozitare scăzut, respectă dreptul la proprietate privată, menține nivelul valorii bancnotei naționale, permite oamenilor să practice comerțul liber și menține reglementările la nivel minim.

Așadar, unde se situează Suedia conform acestui index? Per total, Suedia obține un scor de 7.45, care este suficient de bun ca să o plaseze pe locul douăzeci și șapte din cele 159 de țări incluse în studiu. Desigur, Suedia își taxează cetățenii de-i ia naiba. Raportul taxe-cheltuieli al Suediei este, într-adevăr, foarte scăzut: 3.64 din 10. Reglementează, de asemenea, piața muncii destul de mult (6.81), dar, per total, face o treabă bună când vine vorba de protejarea proprietății (8.35), evitând inflația (9.71), permițând comerțul liber (8.28), reglementând doar puțin piețele de credit (9.90) și mediul de afaceri la modul general (8.08). Dintrre celelalte țări nordice menționate de tovarășul Bernie,

Danemarca obține un scor de 8.0 și Norvegia un scor de 7.62. Toate trei figurează în top cinci al celor mai libere țări din punct de vedere economic din lume.

În concluzie: Suedia este o țară prosperă, preponderent capitalistă. Când am fost acolo, am văzut asta cu ochii noștri. Era evident că suedezii erau bogați, clădirile lor erau bine întreținute, iar berea lor era bună și rece. De fapt, ce am observat corespundea cu studiile care folosesc indexul de libertate economică pentru a măsura impactul libertății economice asupra nivelului de trai. Într-o analiză recentă a aproape două sute de studii academice, Bob și coautorul său, Joshua Hall, au concluzionat că „peste două treimi dintre aceste studii au descoperit că libertatea economică este strâns legată de rezultate «bune», precum creștere mai rapidă, nivel de trai mai bun, mai multă fericire etc. Mai puțin de 4% din eșantion a corelat libertatea economică cu rezultate «rele», precum o creștere a inegalității veniturilor”⁸.

Chiar dacă Suedia este astăzi o țară preponderent liberă, în trecut era și mai liberă. Prietenul nostru suedez, Johan Norberg, ne-a povestit cum i-au îmbogățit pe suedezi reformele economice *laissez-faire*.⁹ După cum povestește el, pe la începutul anilor 1860, înaintașii lui erau atât de săraci încât puneau coajă de copac în aluatul pentru pâine când rămâneau fără făină. Veniturile din Suedia acelei perioade erau asemănătoare cu cele din statul Congo de azi. În același timp, speranța de viață era la jumătate și mortalitatea infantilă era de trei ori mai mare decât în alte state moderne sărace.

Dar reformatorii economici ai secolului al XIX-lea au liberalizat economia Suediei și au creat o țară prosperă,

capitalistă. Reformatorul nostru favorit, Lars Johan Hierta, este onorat cu o statuie din cupru, aflată cam la un kilometru depărtare de Duvel Café. Ne place Lars, fiindcă a luptat pentru libertate de exprimare, drepturi egale pentru femei, libertate în afaceri, comerț liber, stat minimal și abrogarea legilor care pedepseau consumul de alcool în public (atâta timp cât bețivul nu amenința pe nimeni). Să bem pentru asta!



Ben și Bob, împreună cu colegul lor, economistul Bard Hobbs, se bucură de o bere belgiană excelentă, dar foarte accizată, în Suedia.

Într-un final, Hierta și alți reformatori au implementat multe dintre ideile lor, și Suedia s-a dezvoltat rapid. Între anii 1850 și 1950, veniturile s-au mărit de opt ori, speranța de viață a crescut cu 28 de ani, și mortalitatea infantilă a

scăzut de la 15% la 2%. Până în anul 1950, Suedia era una dintre cele mai bogate țări din lume, și era încă un stat minimal. Sarcina fiscală totală reprezenta 19% din produsul intern brut (PIB) și se afla la cote mai scăzute decât în Statele Unite și în alte țări europene.

Abia relativ de curând, a crescut considerabil povara fiscală în Suedia și implicarea statului. În cei douăzeci de ani dintre 1960 și 1980, cheltuielile cu programe guvernamentale au explodat de la 31% la 60% din PIB. Doar impozitele și cheltuielile guvernamentale în sine nu înseamnă socialism, însă au niște consecințe. Pe măsură ce autoritatea guvernamentală a Suediei a crescut, economia ei a stagnat. În 1970, era a patra cea mai bogată țară din OECD* (un grup de țări bogate), iar în 2000 retrogradase pe locul al paisprezecelea. Suedia s-a dezvoltat cel mai mult atunci când a fost mai liberă decât este astăzi. Dar chiar și în ziua de astăzi, ea rămâne relativ liberă din punct de vedere economic și prosperă, iar politica ei este departe de a fi una socialistă.

Dacă Suedia nu este socialistă, atunci cum este? Aici se pare că se încurcă americanii. Nu ajută nici atunci când propagandiști precum Michael Moore postează pe Twitter lucruri de genul: „Majoritatea sondajelor actuale arată că tinerii (18-35 ani) din America preferă socialismul (corectitudine) în locul capitalismului (egoism)”. Socialismul nu înseamnă pur și simplu „corectitudine”. Ce înseamnă el cu adevărat este abolirea proprietății private. Într-o economie socialistă, guvernul decide ce se produce, cum și pentru cine.

* OECD – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. (n. red.)

Majoritatea țărilor nu sunt nici pur capitaliste, nici pur socialiste. Toate economiile capitaliste permit, de bine, de rău, ca guvernul să dețină o parte din resurse, precum și o oarecare formă de planificare economică centralizată. La fel, majoritatea țărilor socialiste permit un anumit grad de libertate economică – în caz contrar, ar avea de suportat consecințe economice și mai grave.

Uniunea Sovietică în perioada Războiului Comunist (1918-1921) și China în perioada Marelui Salt Înainte (1958-1962) s-au apropiat cel mai mult de abolirea proprietății private. După fiecare dintre aceste eșecuri monumentale, guvernele comuniste au acordat dreptul deținerii limitate în proprietate privată a unor mijloace de producție și au permis funcționarea unor piețe mici, chiar dacă socialismul a predominat.

În ziua de astăzi, au mai rămas doar trei țări aproape în întregime socialiste: Coreea de Nord, Venezuela și Cuba. Alte țări oficial socialiste, precum China, sunt socialiste doar cu numele, ele permițând de fapt un nivel atât de ridicat al proprietății private și al controlului privat, încât se califică drept economii mixte.

Vom vizita aceste locuri, precum și alte trei țări foste sovietice care încearcă să se reformeze: Rusia, Ucraina și Georgia. Vom combina observațiile la cald din timpul călătoriilor cu teorii economice, istorie, știință socială empirică, pentru a experimenta și a înțelege ce se întâmplă în aceste locuri.

Pentru noi, ca turiști, politicile economice socialiste pot fi un inconvenient, dar pentru cei care trăiesc sub incidența lor, pot fi o sursă de suferință brutală și inutilă, fapt care

pe noi ne scoate din sărite – și care s-ar putea să te scoată și pe tine.

Așadar, fiind avertizat, fă-ți bagajul, cere-i o băutură țeapănă însoțitoare de zbor, și haide să ne îmbarcăm pentru turul lumii nelibere.

